

เอกสารประกอบเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ไฟฟ้า

วิชา วิทยาศาสตร์ ว31101 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

เล่ม 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับไฟฟ้า

จัดทำโดย

นางพิชโชบล สิงห์รัมย์

ครูชำนาญการ

โรงเรียนบ้านละหานทรายใหม่ จังหวัดบุรีรัมย์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

คำนำ

เอกสารประกอบการเรียนหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ไฟฟ้า รายวิชาวิทยาศาสตร์ ว33101
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อประกอบ
การจัดการเรียนรู้อุณหภูมิหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ไฟฟ้า รายวิชาวิทยาศาสตร์ ว33101 สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านละหานทรายใหม่ จังหวัดบุรีรัมย์ เอกสารประกอบการเรียนชุดนี้
มีจำนวน 6 เล่ม ดังนี้

- เล่ม 1 ความสำคัญและความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับไฟฟ้า
- เล่ม 2 แหล่งกำเนิดกระแสไฟฟ้า
- เล่ม 3 กระแสไฟฟ้า ความต่างศักย์ไฟฟ้าและความต้านทานไฟฟ้า
- เล่ม 4 วงจรไฟฟ้าและอุปกรณ์ในวงจรไฟฟ้า
- เล่ม 5 เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน
- เล่ม 6 กำลังไฟฟ้าและพลังงานไฟฟ้า

เอกสารทุกเล่มจัดทำขึ้นโดยยึดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตร
สถานศึกษา พ.ศ. 2544 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2551 ของโรงเรียนบ้านละหานทรายใหม่ เนื้อหาสาระ
และกิจกรรมต่าง ๆ ได้จากการที่ผู้สอนได้รวบรวมเนื้อหาสาระและกิจกรรมพัฒนาทักษะกระบวนการ
ทางวิทยาศาสตร์จากหนังสือและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ นำมาเรียบเรียงใหม่ให้เหมาะสมกับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เน้นกระบวนการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ เจตคติทาง
วิทยาศาสตร์ โดยมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมมือกันค้นคว้าหาความรู้ ลงมือทดลองปฏิบัติกิจกรรม
วิเคราะห์ และอภิปรายร่วมกันเพื่อนำไปสู่ข้อสรุป ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการทาง
วิทยาศาสตร์และมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาไปพร้อม ๆ กัน

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารชุดนี้ช่วยให้นักเรียนและครูผู้สอนมีความสุขกับการเรียน
การสอนวิทยาศาสตร์

สารบัญ

รายการ	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
คำชี้แจง	1
ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และจุดประสงค์การเรียนรู้	
แบบทดสอบก่อนเรียน	
ใบความรู้ที่ 1	
ใบกิจกรรมที่ 1	
ใบความรู้ที่ 2	
ใบกิจกรรมที่ 2	
ใบความรู้ที่ 3	
ใบกิจกรรมที่ 3	
เฉลยใบกิจกรรมที่ 1	
เฉลยใบกิจกรรมที่ 2	
เฉลยใบกิจกรรมที่ 3	
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน	
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

ข้อเสนอแนะ สำหรับการใช้เอกสารประกอบการเรียน

เพื่อให้การใช้เอกสารประกอบการเรียนชุดนี้ มีประสิทธิภาพสูงสุด ควรปฏิบัติตามคำแนะนำ
ดังนี้

คำแนะนำสำหรับครูผู้สอน

1. เตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมสำหรับนักเรียน
2. กระตุ้นให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม และคอยให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแนะนำกับนักเรียน
3. ควบคุมการทำกิจกรรมให้ดำเนินไปตามเวลาที่กำหนด
4. นำนักเรียน อภิปราย ตรวจสอบคำตอบเฉลยกิจกรรม

คำแนะนำสำหรับนักเรียน

1. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน
2. ศึกษาเนื้อหาและลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง
3. สอบถาม หรือ ขอความช่วยเหลือจากครูเมื่อมีปัญหา
4. ทำแบบทดสอบหลังเรียน

อ้อ...ขออย่าว่าเด็ก ๆ ต้องมีความสามัคคี เพียรพยายาม และเป็นเด็กดีของคุณครูด้วยนะคะ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประจุไฟฟ้า กระแสไฟฟ้า
การผลิตกระแสไฟฟ้า หลักการของเซลล์ไฟฟ้าเคมี และหลักการของไดนาโมได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความสำคัญของพลังงานไฟฟ้า และโทษที่เกิดจากการใช้พลังงานไฟฟ้าได้
2. อธิบายการเกิดไฟฟ้าสถิตได้
3. อธิบายความหมายของคำว่า สภาพเป็นกลางทางไฟฟ้า และการแสดงอำนาจไฟฟ้าได้
4. บอกลักษณะของแรงระหว่างจุดประจุไฟฟ้ากระทำต่อกันได้
5. บอกความหมายของประจุไฟฟ้า และกระแสไฟฟ้าได้
6. บอกทิศทางการเคลื่อนที่ของประจุไฟฟ้า และทิศทางการไหลของกระแสไฟฟ้าได้
7. ร่วมมือกับสมาชิกในกลุ่มทำกิจกรรมของกลุ่มตามที่กำหนดได้

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง ความสำคัญและความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับไฟฟ้า

คำชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

กำหนดข้อมูลดังต่อไปนี้ สำหรับคำถามข้อ 1 - 3

A = โปรตอน

B = อิเล็กตรอน

C = นิวตรอน

D = อะตอม

1. อะตอมที่มีสภาพเป็นกลางทางไฟฟ้า คือ อะตอมที่มีจำนวนอนุภาคภายในตามข้อใด

ก. $A = B$

ข. $A > B$

ค. $A < B$

ง. C คงที่

2. กระแสไฟฟ้าเกิดจากการเคลื่อนที่ของสิ่งใด

ก. A , B

ข. A , C

ค. B , C

ง. เฉพาะ D ที่เคลื่อนที่

3. อะตอมที่มีประจุไฟฟ้าเป็นบวกอิสระ มีลักษณะตามข้อใด

ก. จำนวนของ A เท่ากับจำนวนของ B

ข. จำนวนของ A น้อยกว่าจำนวนของ B

ค. จำนวนของ B น้อยกว่าจำนวนของ A

ง. จำนวนของ C น้อยกว่าจำนวนของ A และ B

4. วัตถุที่ได้รับอิเล็กตรอนให้จากวัตถุอื่น วัตถุนั้นจะแสดงอำนาจไฟฟ้าตามข้อใด

ก. อำนาจไฟฟ้าบวก

ข. อำนาจไฟฟ้าลบ

ค. สภาพเป็นกลาง

ง. แสดงอำนาจทั้งบวกและลบสลับกัน

5. จากการทดลอง การเกิดไฟฟ้าสถิต สาเหตุสำคัญที่ทำให้หิวพลาสติกสามารถดูเศษกระดาษได้ และทำให้ลูกโป่งติดผนังห้องได้ คืออะไร

ก. หิวกับลูกโป่งมีโปรตอน

ข. หิวกับลูกโป่งอิเล็กตรอน

ค. หิวกับลูกโป่งมีประจุไฟฟ้า

ง. หิวกับลูกโป่งมีอะตอม

6. จากข้อ 1-4 ข้อความต่อไปนี้ ข้อใดกล่าวถูกต้อง

1. ประจุไฟฟ้าชนิดเดียวกันจะดูดกัน

2. ประจุไฟฟ้าต่างชนิดกันจะดูดกัน

3. ประจุไฟฟ้าชนิดเดียวกันจะผลักกัน

4. อนุภาคที่มีประจุไฟฟ้าจะดูดอนุภาคที่ไม่มีประจุไฟฟ้า

ก. ข้อ 1, 2 และ 3

ข. ข้อ 2, 3 และ 4

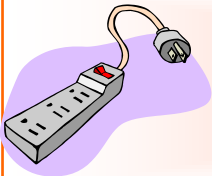
ค. ข้อ 1, 3 และ 4

ง. ข้อ 1, 2, 3 และ 4

7. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับการเกิดไฟฟ้าสถิต
- ไฟฟ้าสถิตเกิดจากการเคลื่อนย้ายถ่ายโอนอิเล็กตรอนจากวัสดุหนึ่งไปวัสดุหนึ่ง
  - ไฟฟ้าสถิตเกิดจากการเคลื่อนย้ายถ่ายโอนโปรตอนจากวัสดุหนึ่งไปวัสดุหนึ่ง
  - ไฟฟ้าสถิตเกิดจากการเคลื่อนย้ายถ่ายโอนนิวตรอนจากวัสดุหนึ่งไปวัสดุหนึ่ง
  - ไม่มีข้อถูก
8. คำกล่าวในข้อใด**ไม่ถูกต้อง**
- กระแสไฟฟ้าไม่ได้เกิดขึ้นจริง เป็นเพียงกระแสสมมติเท่านั้น
  - อิเล็กตรอนจะไหลจากขั้วที่ศักย์ไฟฟ้าต่ำกว่าผ่านตัวนำไปยังขั้วที่มีศักย์ไฟฟ้าสูงกว่า
  - ทิศทางการไหลของกระแสสมมติจะไหลสวนทางกับอิเล็กตรอน
  - ไฟฟ้าที่ส่งตามสายมาใช้ตามบ้านเรือนจัดเป็นไฟฟ้ากระแสตรง
9. ทิศทางการไหลของกระแสไฟฟ้า เป็นไปตามข้อใด
- ไหลจากขั้วไฟฟ้าบวกไปขั้วไฟฟ้าลบ
  - ไหลไปทิศทางเดียวกับการเคลื่อนที่ของประจุไฟฟ้าบวก
  - ไหลสวนทางกับทิศการเคลื่อนที่ของประจุไฟฟ้าลบ
  - ถูกทุกข้อ
10. ในตัวนำที่เป็นโลหะ สิ่งที่ทำให้เกิดการไหลของกระแสไฟฟ้า คือการเคลื่อนที่ของ **๑** ส่วนในตัวนำที่เป็นของเหลวและแก๊ส สิ่งที่ทำให้เกิดกระแสไฟฟ้าไหล คือ การเคลื่อนที่ของ **๒** หมายเลข **๑** และ **๒** คืออะไร
- ๑** คือ ประจุไฟฟ้าบวก และ **๒** คือ ประจุไฟฟ้าลบ
  - ๑** คือ ประจุไฟฟ้าลบ และ **๒** คือ ประจุไฟฟ้าบวก
  - ๑** คือ ประจุไฟฟ้าบวก และ **๒** คือ ไอออนลบ
  - ๑** คือ ประจุไฟฟ้าบวก และ **๒** คือ ไอออนบวกและไอออน

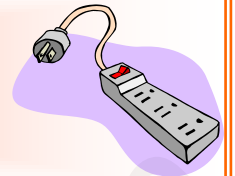

ผิดไม่เป็นไร ไม่มีผลกับคะแนน
นะคะ

ใบความรู้ที่ 1

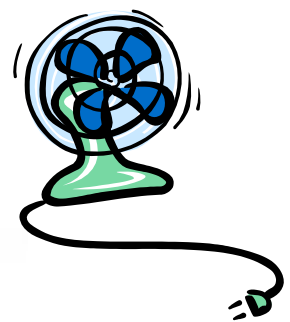
ความสำคัญของการศึกษาเรื่องไฟฟ้า

ไฟฟ้าเป็นพลังงานรูปหนึ่ง que เปลี่ยนรูปมาจากพลังงานรูปอื่น ๆ เช่น พลังงานจากน้ำ พลังงานจากแสงอาทิตย์ พลังงานจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงต่าง ๆ พลังงานจากลม เป็นต้น ปัจจุบันพลังงานไฟฟ้ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการทำกิจกรรมต่างของมนุษย์ มนุษย์ได้นำพลังงานไฟฟ้ามาใช้มากที่สุดในด้านการพัฒนาประเทศ และใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เนื่องพลังงานไฟฟ้าสามารถเปลี่ยนรูปพลังงานได้ง่ายโดยอาศัยเครื่องมือเครื่องใช้ที่มนุษย์สร้างขึ้น และมีการพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้เหล่านี้อย่างไม่หยุดยั้ง

ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าไฟฟ้ามีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และมีบทบาทในการพัฒนาประเทศอย่างมากมาย เช่น ด้านการคมนาคมมีการสร้างรถไฟฟ้าความเร็วสูง ด้านการสื่อสารมีการประดิษฐ์โทรศัพท์ โทรสาร นอกจากนี้ในบ้านเรือนก็มีเครื่องใช้ส่วนใหญ่เป็นเครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น เครื่องซักผ้า เตารีด พัดลม เครื่องปรับอากาศ หลอดไฟฟ้า วิทยุ โทรทัศน์ ตู้เย็น หม้อหุงข้าว และเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

แม้เครื่องใช้ไฟฟ้าจะมีประโยชน์อย่างมาก แต่ก็มีโทษและอันตรายมหันต์เช่นกัน ถ้ามนุษย์ใช้อย่างประมาทและขาดความรู้ความเข้าใจ เช่น เกิดไฟฟ้าลัดวงจรซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดไฟไหม้และทำให้เกิดการสูญเสียทรัพย์สินอาคารบ้านเรือนที่อยู่อาศัย และบางครั้งอาจสูญเสียชีวิตจากการถูกไฟฟ้าดูด เป็นต้น ดังนั้นเพื่อป้องกันอันตรายจากการใช้ไฟฟ้าเราจึงควรใช้ไฟฟ้าอย่างระมัดระวังและรอบคอบ

โรงไฟฟ้าพลังงานไอน้ำ

โรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์

สายส่งไฟฟ้า

การใช้ไฟฟ้าในภาคอุตสาหกรรม

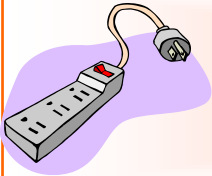
ตัวอย่างเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน

ตัวอย่างการใช้ไฟฟ้าเพื่อความบันเทิง

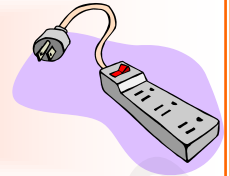
รูปที่ 1 ไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน

ใบความรู้ที่ 2

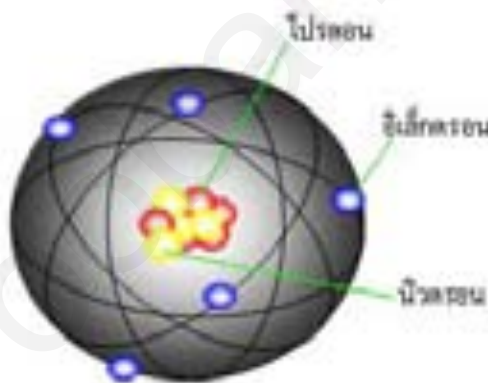
ไฟฟ้าสถิตและประจุไฟฟ้า

1. ความรู้เกี่ยวกับประจุไฟฟ้า

1.1 อะตอม (Atom)

สสารใด ๆ ในโลกนี้จะประกอบด้วยหน่วยที่เล็กที่สุด เรียกว่า **อะตอม** โดยอะตอมของวัตถุใด ๆ มีโครงสร้างเป็นรูปทรงกลม ที่ประกอบด้วยอนุภาคมูลฐาน 3 ชนิด คือ อิเล็กตรอน (Electron) โปรตอน (Proton) และ นิวตรอน (Neutron) โดยโปรตอนและนิวตรอนจะรวมกันอยู่ที่แกนกลางของอะตอม เรียกว่า **นิวเคลียส** ของอะตอม ส่วนอิเล็กตรอนจะเคลื่อนที่โคจรรอบ ๆ นิวเคลียส

รูปที่ 1 โครงสร้างของอะตอม
ที่มา พิชโชบล สิงห์รัมย์

1.2 ประจุไฟฟ้า

ประจุไฟฟ้า คือ สิ่ง que แสดงอำนาจทางไฟฟ้าได้ (การแสดงผลทางไฟฟ้า เช่น การดูด หรือ การผลักวัตถุอื่นได้)

ประจุไฟฟ้า มี 2 ชนิด คือ ประจุบวก(+) และ ประจุลบ (-) สำหรับอนุภาคทั้ง 3 ชนิด ที่อยู่ในอะตอม อิเล็กตรอนจัดเป็นประจุลบ โปรตอนเป็นประจุบวก ส่วนนิวตรอนไม่มีประจุไฟฟ้า หรือ เป็นกลางทางไฟฟ้า

เราสามารถจำแนกชนิดของวัตถุโดยพิจารณาจากอำนาจทางไฟฟ้า ดังนี้

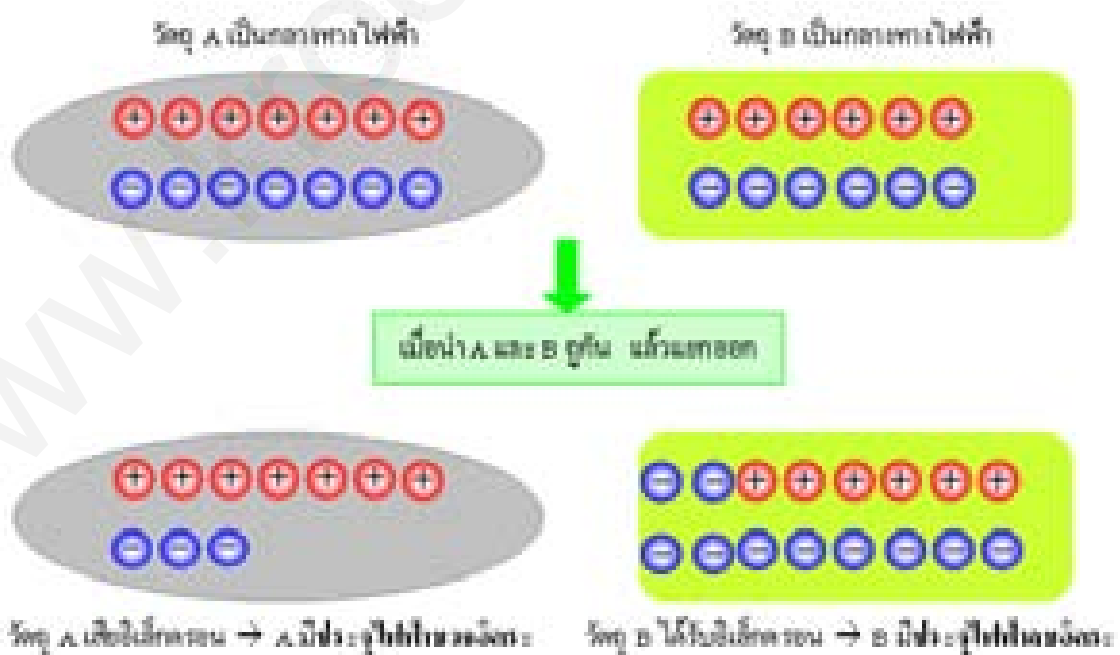
1) **วัตถุที่เป็นกลางทางไฟฟ้า** คือ วัตถุมีจำนวนโปรตอน (+) เท่ากับ จำนวนอิเล็กตรอน (-) วัตถุจะไม่แสดงอำนาจไฟฟ้าออกมาได้ คือ ไม่ดูดหรือผลักวัตถุใด ๆ ตัวอย่างวัตถุที่เป็นกลางทางไฟฟ้า ได้แก่ วัตถุทั่ว ๆ ไป ที่เราพบเห็น

2) **วัตถุที่แสดงอำนาจทางไฟฟ้า** คือ วัตถุมีจำนวนโปรตอน (+) ไม่เท่ากับ จำนวนอิเล็กตรอน (-) วัตถุจะสามารถแสดงอำนาจไฟฟ้าออกมาได้ คือ ดูดหรือผลักวัตถุอื่นได้

โดย ถ้าวัตถุมีจำนวนโปรตอน (+) มากกว่า จำนวนอิเล็กตรอน (-) วัตถุจะแสดงอำนาจไฟฟ้าเป็นจุดประจุบวก (+) เรียกว่า วัตถุมีประจุไฟฟ้าบวกอิสระ แต่ถ้าวัตถุมี จำนวนอิเล็กตรอน (-) มากกว่า จำนวนโปรตอน (+) วัตถุจะแสดงอำนาจไฟฟ้าเป็นจุดประจุลบ (-) เรียกว่า วัตถุมีประจุไฟฟ้าลบอิสระ

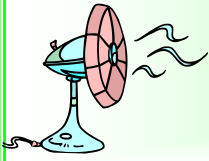
2. ไฟฟ้าสถิต (Static Electricity)

ถ้านำวัตถุ 2 ชนิด ที่เหมาะสมมาถูหรือเสียดสีกัน จะเกิดการถ่ายเทประจุไฟฟ้าระหว่างวัตถุทั้งสอง กล่าวคือ วัตถุหนึ่งจะเสียดอิเล็กตรอนให้กับอีกวัตถุหนึ่ง ทำให้วัตถุทั้งสองมีประจุไฟฟ้าไม่เท่ากัน และเป็นผลให้วัตถุทั้งสองแสดงอำนาจทางไฟฟ้าออกมาได้ ถ้าประจุไฟฟ้ากระจุกอยู่เฉพาะบริเวณที่วัตถุทั้งสองเสียดสีกัน โดยที่ไม่มีการเคลื่อนที่แต่สามารถส่งอำนาจทางไฟฟ้าออกมารอบ ๆ ได้ เรียกว่า **ไฟฟ้าสถิต**

รูปที่ 2 แสดงการเกิดไฟฟ้าสถิตโดยการเสียดสีกันของวัตถุ 2 ชนิด

ทีมา พิชโชบล สิงห์รัมย์

ใบกิจกรรมที่ 2

เรื่อง การเกิดไฟฟ้าสถิตและการแสดงอำนาจไฟฟ้า

จุดประสงค์ สามารถทำการทดลองและอธิบายเกี่ยวกับการเกิดไฟฟ้าสถิต และการแสดงอำนาจไฟฟ้าได้

สมมติฐาน หวีพลาสติกและลูกโป่งจะเกิดไฟฟ้าสถิตได้เมื่อนำไปถูกับผ้าสักหลาด

อุปกรณ์

หวีพลาสติก 1 อัน

กระดาษขาว 1 แผ่น

ลูกโป่งเป่าลมเต็ม 1 ลูก

นักเรียนหญิงผมเรียบตรง 1 คน

ผ้าสักหลาด 1 ผืนเล็ก

วิธีทดลอง

1. ฉีกกระดาษขาวเป็นชิ้นเล็ก ๆ วางไว้บนพื้นโต๊ะ จากนั้นนำหวีพลาสติกยื่นเข้าไปใกล้เศษกระดาษชิ้นเล็ก ๆ สังเกตและบันทึกผล
2. นำหวีไปถูกับผ้าสักหลาดสักครู่ แล้วยื่นหวีเข้าไปใกล้เศษกระดาษชิ้นเล็ก ๆ สังเกตและบันทึกผล
3. นำลูกโป่งไปแตะกับผนังห้อง สังเกตและบันทึกผล
4. นำลูกโป่งไปถูกับผ้าสักหลาดสักครู่ แล้วนำลูกโป่งไปแตะกับผนังห้อง สังเกตและบันทึกผล
5. นำลูกโป่งยื่นเข้าไปใกล้กับผมของนักเรียนหญิง สังเกตและบันทึกผล
6. นำลูกโป่งไปถูกับผ้าสักหลาดสักครู่ แล้วยื่นลูกโป่งเข้าไปใกล้กับผมของนักเรียนหญิง สังเกตและบันทึกผล

ข้อ 1 - 2

ข้อ 3 - 4

ข้อ 5 - 6

ตารางบันทึกผล

วิธีทดลอง	การเปลี่ยนแปลงที่สังเกตได้
1. นำหวีขึ้นเข้าไปใกล้เศษกระดาษชิ้นเล็ก ๆ	
2. นำหวีไปถูกับผ้าสักหลาดสักครู่ แล้วขึ้นหวีเข้าไปใกล้เศษกระดาษชิ้นเล็ก ๆ	
3. นำลูกโป่งไปแตะกับผนังห้อง	
4. นำลูกโป่งไปถูกับผ้าสักหลาดสักครู่ แล้วนำลูกโป่งไปแตะกับผนังห้อง	
5. นำลูกโป่งขึ้นเข้าไปใกล้กับผมของนักเรียนหญิง	
6. นำลูกโป่งไปถูกับผ้าสักหลาดสักครู่ แล้วขึ้นลูกโป่งเข้าไปใกล้กับผมของนักเรียนหญิง	

คำถามเพื่อการสรุปผล

1. การนำหวีพลาสติกที่ยังไม่ได้ถูกับผ้าสักหลาดขึ้นเข้าไปใกล้เศษกระดาษ กับการนำหวีไปถูกับผ้าสักหลาด แล้วขึ้นหวีเข้าไปใกล้เศษกระดาษ ผลที่เกิดกับเศษกระดาษเหมือนหรือแตกต่างกัน _____
อย่างไร _____
นักเรียนคิดว่าเป็นเพราะอะไร _____
2. ลูกโป่งสามารถติดกับผนังห้องได้ เมื่อนักเรียนทำการทดลองอย่างไร _____
เพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น _____
3. ผมของนักเรียนหญิงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เมื่อนำลูกโป่งที่ถูกับผ้าสักหลาดแล้วเข้าไปใกล้ _____
_____

สรุปผลการทดลอง

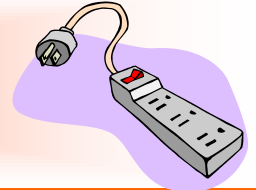

ใบความรู้ที่ 3

แรงระหว่างประจุไฟฟ้า และกระแสไฟฟ้า

1. แรงระหว่างประจุไฟฟ้า

แรงระหว่างจุดประจุไฟฟ้ามี 2 แบบ คือ แรงผลัก และ แรงดูด ดังนี้

- 1) ประจุไฟฟ้าชนิดเดียวกันจะผลักกัน ส่วนประจุไฟฟ้าต่างชนิดกันจะดูดกัน
- 2) อนุภาคที่มีประจุไฟฟ้าจะดูดอนุภาคที่เป็นกลางทางไฟฟ้าหรืออนุภาคที่ไม่มีประจุไฟฟ้า

รูปที่ 3 แรงระหว่างประจุชนิดเดียวกัน

ที่มา พิชโชบล สิงห์รัมย์

รูปที่ 4 แรงระหว่างประจุต่างชนิดกัน

ที่มา พิชโชบล สิงห์รัมย์

อ้อ... อนุภาคที่มีประจุไฟฟ้า จะ
ดูดอนุภาคที่เป็น
กลางทางไฟฟ้าเสมอจะ

2. ความหมายของกระแสไฟฟ้า

กระแสไฟฟ้า (Electric Current) หมายถึง ปริมาณประจุไฟฟ้าที่เคลื่อนที่ผ่านพื้นที่หน้าตัดของลวดตัวนำจากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่งใน 1 หน่วยเวลา

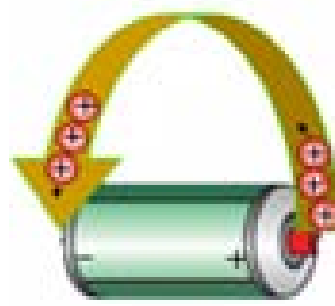
กระแสไฟฟ้า หรือ ไฟฟ้ากระแส เกิดจากการที่ประจุไฟฟ้าไหลหรือมีการเคลื่อนที่ในตัวนำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจเป็นประจุลบ หรือ ประจุบวก อย่างไรก็ตามหนึ่งมีการเคลื่อนที่ หรือ มีการเคลื่อนที่ของประจุทั้งสองชนิดก็ได้ ซึ่งการเคลื่อนที่ของประจุไฟฟ้ามักมีลักษณะดังนี้

- 1) การเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอนหรือประจุลบ จะเคลื่อนที่จากจุดที่มีศักย์ไฟฟ้าต่ำไปยังจุดที่มีศักย์ไฟฟ้าสูง หรือ เคลื่อนจากขั้วไฟฟ้าลบไปขั้วไฟฟ้าบวก
- 2) การเคลื่อนที่ของโปรตอนหรือประจุไฟฟ้าบวก จะเคลื่อนที่จากจุดที่มีศักย์ไฟฟ้าสูงไปยังจุดที่มีศักย์ไฟฟ้าต่ำหรือ เคลื่อนจากขั้วไฟฟ้าบวกไปขั้วไฟฟ้าลบ

หมายเหตุ นักวิทยาศาสตร์ กำหนดให้ว่า **ขณะที่ประจุไฟฟ้าเคลื่อนในตัวนำอย่างต่อเนื่อง** จะมีกระแสไฟฟ้าเกิดขึ้นในตัวนำเช่นกัน เป็น **กระแสสมมติ ขึ้น** โดยกำหนดทิศทางการไหลของกระแสสมมติว่ามีทิศทางการไหลสวนทางกับการเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอน (ประจุลบ) หรือ มีทิศทางเดียวกันกับการเคลื่อนที่ของโปรตอน (ประจุบวก)

ก. กระแสการเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอน

ข. ทิศทางการไหลของกระแสสมมติ

รูปที่ 5 แสดงทิศทางการเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอนและทิศการไหลของไฟฟ้า
ที่มา พิชโชบล สิงห์รัมย์

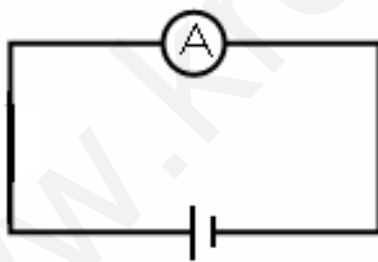
3. ชนิดของกระแสไฟฟ้า

กระแสไฟฟ้ามี 2 ชนิด ได้แก่

- 1) **กระแสไฟฟ้าตรง (Direct Current : D.C.)** หมายถึง กระแสที่ไหลในทิศทางเดียว ไม่มีการสลับขั้ว เช่น กระแสไฟฟ้าที่ได้จากถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่รถยนต์ เป็นต้น
- 2) **กระแสไฟฟ้าสลับ (Alternating Current : A.C.)** หมายถึง กระแสไฟฟ้าที่ไหลวนสลับทิศทางไปมาอยู่ตลอดเวลา เช่น กระแสไฟฟ้าที่ใช้ตามบ้านเรือน

- การจะตรวจสอบว่ามีกระแสไฟฟ้าในวงจรไฟฟ้าหรือไม่ ทำได้โดยใช้
เครื่องวัดกระแสไฟฟ้า หรือเรียกว่า แอมมิเตอร์ วัด
- โดยต่อแอมมิเตอร์แบบอนุกรมกับวงจร ดังรูปที่ 6
- แอมมิเตอร์มีหน่วยวัด คือ แอมแปร์ (A)

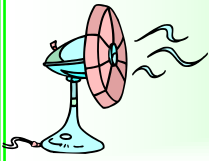

ก. วงจรไฟฟ้า (แอมมิเตอร์ต่ออนุกรมกับเซลล์ไฟฟ้า 1 เซลล์)

ข. รูปการใช้ถ่านไฟฉาย 1 ก้อน ในระบบแบบ 4 ก้อน

รูปที่ 6 แสดงการใช้แอมมิเตอร์วัดกระแสไฟฟ้าจากถ่านไฟฉาย 1 ก้อน
ที่มา พิชโชบล สิงห์รัมย์

ใบกิจกรรมที่ 3

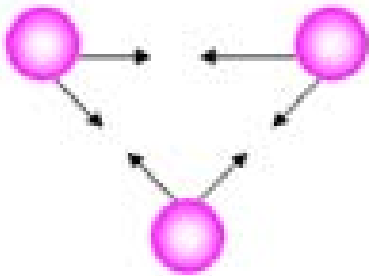
เรื่อง ทบทวนความรู้ความเข้าใจ เรื่อง แรงระหว่างประจุไฟฟ้า และกระแสไฟฟ้า

จุดประสงค์ เพื่อสำรวจตรวจสอบความรู้ความเข้าใจ เรื่อง แรงระหว่างประจุไฟฟ้า และกระแสไฟฟ้า
ของนักเรียน

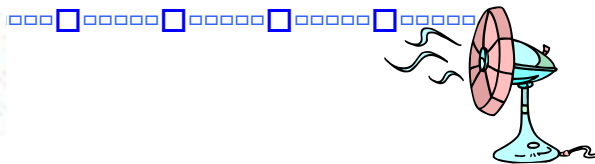
คำชี้แจง จงเติมคำหรือข้อความที่ถูกต้องลงในช่องว่าง

1. ประจุไฟฟ้ามี _____ ชนิด คือ _____
2. แรงที่จุดประจุไฟฟ้า 1 คู่ กระทำต่อกันมีกี่แบบ อะไรบ้าง _____

3. จากรูป ถ้า ลูกพิธทั้งสามลูกมีแรงดูดกัน จงหาข้อสรุป
ที่เป็นไปได้เกี่ยวกับประจุไฟฟ้าบนลูกพิธทั้งสามลูกนี้

4. ไฟฟ้าสถิตกับไฟฟ้ากระแสมีความแตกต่างกันอย่างไร _____
5. อิเล็กตรอนจะเคลื่อนที่จากจุดที่มีศักย์ไฟฟ้า _____ ไปยังจุดที่มีจุดที่มีศักย์ไฟฟ้า _____
6. ทิศทางการเคลื่อนที่ของกระแสไฟฟ้าจะสัมพันธ์กับทิศทางการเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอนคือ _____
โดยกระแสไฟฟ้าจะเคลื่อนจากจุดที่มีศักย์ไฟฟ้า _____
ไปยังจุดที่มีจุดที่มีศักย์ไฟฟ้า _____ หรือเคลื่อนจากขั้วไฟฟ้า _____ ไปขั้วไฟฟ้า _____
7. กระแสไฟฟ้าแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ 1) _____ 2) _____

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง ความสำคัญและความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับไฟฟ้า

คำชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

กำหนดข้อมูลดังต่อไปนี้ สำหรับคำถามข้อ 1 - 3

A = โปรตอน

B = อิเล็กตรอน

C = นิวตรอน

D = อะตอม

1. อะตอมที่มีสภาพเป็นกลางทางไฟฟ้า คือ อะตอมที่มีจำนวนอนุภาคภายในตามข้อใด

ก. $A > B$

ข. $A < B$

ค. $A = B$

ง. C คงที่

2. อะตอมที่มีประจุไฟฟ้าเป็นลบอิสระ มีลักษณะตามข้อใด

ก. จำนวนของ A เท่ากับจำนวนของ B

ข. จำนวนของ A มากกว่าจำนวนของ B

ค. จำนวนของ B มากกว่าจำนวนของ A

ง. จำนวนของ C มากกว่าจำนวนของ A และ B

3. กระแสไฟฟ้าเกิดจากการเคลื่อนที่ของสิ่งใด

ก. A , B

ข. A , C

ค. B , C

ง. เฉพาะ D ที่เคลื่อนที่

4. วัตถุที่สูญเสียอิเล็กตรอนให้กับวัตถุอื่น วัตถุนั้นจะแสดงอำนาจไฟฟ้าตามข้อใด

ก. อำนาจไฟฟ้าบวก

ข. อำนาจไฟฟ้าลบ

ค. สภาพเป็นกลาง

ง. แสดงอำนาจทั้งบวกและลบสลับกัน

5. จากข้อ 4 ข้อความต่อไปนี้ ข้อใดกล่าวถูกต้อง

1. ประจุไฟฟ้าชนิดเดียวกันจะดูดกัน

2. ประจุไฟฟ้าต่างชนิดกันจะดูดกัน

3. ประจุไฟฟ้าชนิดเดียวกันจะผลักกัน

4. อนุภาคที่มีประจุไฟฟ้าจะดูดอนุภาคที่ไม่มีประจุไฟฟ้า

ก. ข้อ 1, 2 และ 3

ข. ข้อ 2, 3 และ 4

ค. ข้อ 1, 3 และ 4

ง. ข้อ 1, 2, 3 และ 4

6. จากการทดลอง การเกิดไฟฟ้าสถิต สาเหตุสำคัญที่ทำให้หิวพลาสติกสามารถดูเศษกระดาษได้ และทำให้ลูกโป่งติดผนังห้องได้ คืออะไร

ก. หิวกับลูกโป่งมีโปรตอน

ข. หิวกับลูกโป่งอิเล็กตรอน

ค. หิวกับลูกโป่งมีประจุไฟฟ้า

ง. หิวกับลูกโป่งมีอะตอม

7. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับการเกิดไฟฟ้าสถิต
- ไฟฟ้าสถิตเกิดจากการเคลื่อนย้ายถ่ายโอนอิเล็กตรอนจากวัสดุหนึ่งไปวัสดุหนึ่ง
  - ไฟฟ้าสถิตเกิดจากการเคลื่อนย้ายถ่ายโอนโปรตอนจากวัสดุหนึ่งไปวัสดุหนึ่ง
  - ไฟฟ้าสถิตเกิดจากการเคลื่อนย้ายถ่ายโอนนิวตรอนจากวัสดุหนึ่งไปวัสดุหนึ่ง
  - ไม่มีข้อถูก
8. คำกล่าวในข้อใดไม่ถูกต้อง
- กระแสไฟฟ้าไม่ได้เกิดขึ้นจริง เป็นเพียงกระแสสมมติเท่านั้น
  - อิเล็กตรอนจะไหลจากขั้วที่ศักย์ไฟฟ้าต่ำกว่าผ่านตัวนำไปยังขั้วที่มีศักย์ไฟฟ้าสูงกว่า
  - ทิศทางการไหลของกระแสสมมติจะไหลสวนทางกับอิเล็กตรอน
  - ไฟฟ้าที่ส่งตามสายมาใช้ตามบ้านเรือนจัดเป็นไฟฟ้ากระแสตรง
9. ในตัวนำที่เป็นโลหะ สิ่งที่ทำให้เกิดการไหลของกระแสไฟฟ้า คือการเคลื่อนที่ของ ① ส่วนในตัวนำที่เป็นของเหลวและแก๊ส สิ่งที่ทำให้เกิดกระแสไฟฟ้าไหล คือ การเคลื่อนที่ของ ② หมายเลข ① และ ② คืออะไร
- ① คือ ประจุไฟฟ้าบวก และ ② คือ ประจุไฟฟ้าลบ
  - ① คือ ประจุไฟฟ้าลบ และ ② คือ ประจุไฟฟ้าบวก
  - ① คือ ประจุไฟฟ้าบวก และ ② คือ ไอออนลบ
  - ① คือ ประจุไฟฟ้าบวก และ ② คือ ไอออนบวกและไอออน
10. ทิศทางการไหลของกระแสไฟฟ้าเป็นไปตามข้อใด
- ไหลจากขั้วไฟฟ้าบวกไปขั้วไฟฟ้าลบ
  - ไหลไปทิศทางเดียวกับการเคลื่อนที่ของประจุไฟฟ้าบวก
  - ไหลสวนทางกับทิศการเคลื่อนที่ของประจุไฟฟ้าลบ
  - ถูกทุกข้อ

ไม่ยากอย่างที่คิดเลยใช่ไหมครับ

บรรณานุกรม

ประดับ นาคแก้ว และ ดาวัลย์ เสริมบุญสุข. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน วิทยาศาสตร์ ม. 3.

กรุงเทพฯ : แม็ค, 2551

ประดับ นาคแก้ว และ ดาวัลย์ เสริมบุญสุข. หนังสือเรียนเสริมมาตรฐานแม็ค วิทยาศาสตร์ ม. 3.

กรุงเทพฯ : แม็ค, 2551

รศ. ดร.ยุพา วรยศ และคณะ. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน วิทยาศาสตร์ ม. 3. กรุงเทพฯ :

อภัยรเจริญทัศน์, 2548

ศรีรัตกษณะ ผลวัฒน์ และคณะ. สื่อการเรียนรู้และเสริมสร้างทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้

วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3. กรุงเทพฯ : นิยมวิทยา, 2550

ผศ. ดร.พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. ชุดกิจกรรมการพัฒนาคณิตวิเคราะห์ วิทยาศาสตร์ ม. 3.

กรุงเทพฯ : บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2550

นายแพทย์ประกิตเฝ้า ทมิติกชงค์ และคณะ. คู่มือวิทยาศาสตร์ ม. 1-2-3 (ภาคฟิสิกส์) ฉบับเน้นความเป็นเลิศ.

กรุงเทพฯ : ไฮเอ็ดพับลิชซิ่ง, 2554

เนติขุ ใบกิจกรรมที่ 1

แนวคำตอบ

ประโยชน์ของพลังงานไฟฟ้า	โทษที่เกิดจากกระแสไฟฟ้า
ไฟฟ้าทำให้ชีวิตความเป็นอยู่สะดวกสบายขึ้น	การใช้ไฟฟ้าอย่างไม่ระมัดระวัง หรือ
เช่น	ขาดความรู้ขาดความรู้ความเข้าใจอาจทำให้
- ทำให้หลอดไฟฟ้ามีแสงสว่างในเวลากลางคืน	เกิดโทษมหันต์ทั้งความเสียหายต่อชีวิตและ
- ประกอบอาหาร โดยใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า	ทรัพย์สิน อันอาจเกิดจากไฟฟ้าช็อต
- การติดต่อสื่อสารสะดวกสบาย	ไฟฟ้ารั่ว หรือ ไฟฟ้าลัดวงจร
- รับชมรับฟังข่าวสารผ่านโทรทัศน์ วิทยุได้	
- ฯลฯ	

อยู่ในดุลยพินิจของครู

เฉลย ใบกิจกรรมที่ 2

แนวคำตอบ

ตารางบันทึกผล

วิธีทดลอง	การเปลี่ยนแปลงที่สังเกตได้
7. นำหวียื่นเข้าไปใกล้เศษกระดาษชิ้นเล็ก ๆ	เศษกระดาษนิ่ง ไม่เปลี่ยนแปลง
8. นำหวีไปถูกับผ้าสักหลาดสักครู่ แล้วยื่นหวีเข้าไปใกล้เศษกระดาษชิ้นเล็ก ๆ	เศษกระดาษลอยขึ้น บางชิ้นลอยขึ้นมาติดกับหวี
9. นำลูกโป่งไปแตะกับผนังห้อง	ลูกโป่งตกลงพื้น
10. นำลูกโป่งไปถูกับผ้าสักหลาดสักครู่ แล้วนำลูกโป่งไปแตะกับผนังห้อง	ลูกโป่งติดกับผนัง
11. นำลูกโป่งยื่นเข้าไปใกล้กับผมของนักเรียนหญิง	ผมนิ่งปกติ ไม่เปลี่ยนแปลง
12. นำลูกโป่งไปถูกับผ้าสักหลาดสักครู่ แล้วยื่นลูกโป่งเข้าไปใกล้กับผมของนักเรียนหญิง	ผมที่อยู่ใกล้ลูกโป่งลอยขึ้นขึ้นมาหาลูกโป่ง บางส่วนติดกับลูกโป่ง

คำถามเพื่อการสรุปผล

- การนำหวีพลาสติกที่ยังไม่ได้ถูกับผ้าสักหลาดยื่นเข้าไปใกล้เศษกระดาษ กับการนำหวีไปถูกับผ้าสักหลาด แล้วยื่นเข้าไปใกล้เศษกระดาษ ผลที่เกิดกับเศษกระดาษเหมือนหรือแตกต่างกัน (แตกต่างกัน) อย่างไร (เมื่อนำหวีพลาสติกที่ยังไม่ได้ถูกับผ้าสักหลาดยื่นเข้าไปใกล้เศษกระดาษ เศษกระดาษไม่ลอยขึ้น มาติดหวี แต่เมื่อนำหวีไปถูกับผ้าสักหลาด แล้วยื่นเข้าไปใกล้เศษกระดาษ เศษกระดาษลอยขึ้นติดกับหวีเอง) นักเรียนคิดว่าเป็นเพราะอะไร (เพราะตอนที่นำหวีไปถูกับผ้าสักหลาด หวีอาจเสียดหรือได้รับอิเล็คตรอน อย่างใดอย่างหนึ่ง ที่หวีจึงมีประจุไฟฟ้าอิสระกระจุกอยู่ หรือมีไฟฟ้าสถิต อยู่)
- ลูกโป่งสามารถติดกับผนังห้องได้ เมื่อนักเรียนทำการทดลองอย่างไร (นำลูกโป่งไปถูกับผ้าสักหลาดก่อน แล้วค่อยนำมาวางติดผนังห้อง) เพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น (เพราะลูกโป่งอาจเสียดหรือได้รับอิเล็คตรอนตอนถูกับผ้าสักหลาด ลูกโป่งจึงมีไฟฟ้าสถิตอยู่) ผมของนักเรียนหญิงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เมื่อยื่นลูกโป่งที่ถูกับผ้าสักหลาดแล้วเข้าไปใกล้ (ผมที่อยู่ใกล้ลูกโป่งลอยขึ้นขึ้นมาหาลูกโป่ง บางส่วนติดกับลูกโป่ง)

สรุปผลการทดลอง

1. จากการสังเกตผลทดลอง เหตุการณ์ที่สังเกตได้ต่อไปนี้
  - เศษกระดาษลอยขึ้น บางชิ้นลอยขึ้นมาติดกับหวี
  - ลูกโป่งติดกับผนัง
  - ผมที่อยู่ใกล้ลูกโป่งลอยขึ้นขึ้นมาหาลูกโป่ง บางส่วนติดกับลูกโป่ง

เป็นเพราะ หวีและลูกโป่ง มีไฟฟ้าสถิต (มีประจุไฟฟ้า) อยู่ตรงบริเวณที่นำไปถูกับผ้าสักหลาด จึงทำให้หวีและลูกโป่ง แสดงอำนาจไฟฟ้าออกมา โดยการดูดวัตถุที่เป็นกลางทางไฟฟ้า คือ เศษกระดาษ ผนังห้อง และ ผม
4. ไฟฟ้าสถิต เกิดขึ้นได้เมื่อนำวัสดุที่เหมาะสมสองชนิดมาถูกัน
5. วัตถุที่มีไฟฟ้าสถิต (มีประจุไฟฟ้า) สามารถดูดวัตถุที่เป็นกลางทางไฟฟ้าได้

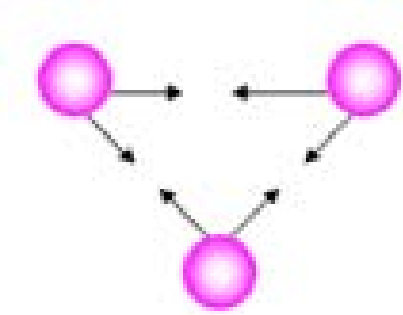
www.kroobanrok.com

เฉลย ใบกิจกรรมที่ 3

แนวคำตอบ

1. ประจุไฟฟ้ามี (2) ชนิด คือ (1. ประจุไฟฟ้าบวก 2. ประจุไฟฟ้าลบ)
2. แรงที่จุดประจุไฟฟ้า 1 คู่ กระทำต่อกันมีกี่แบบ อะไรบ้าง (มี 2 แบบ คือ แรงผลัก กับ แรงดูด)

3. จากรูป ถ้า ลูกพิชทั้งสามลูกมีแรงดูดกัน จงหาข้อสรุปที่เป็นไปได้เกี่ยวกับประจุไฟฟ้าบนลูกพิชทั้งสามลูกนี้ (ลูกพิช 2 ลูก มีประจุไฟฟ้าต่างชนิดกัน คือ บวก และ ลบ ส่วนลูกพิชอีก 1 ลูก เป็นกลางทางไฟฟ้า)

4. ไฟฟ้าสถิตกับไฟฟ้ากระแสมีความแตกต่างกันอย่างไร (ไฟฟ้าสถิตเป็นไฟฟ้าที่มีประจุไฟฟ้ากระจุกนิ่งอยู่กับที่ ส่วนไฟฟ้ากระแสเป็นไฟฟ้าที่เกิดจากประจุไฟฟ้ามีการเคลื่อนที่อย่างต่อเนื่อง)
5. อิเล็กตรอนจะเคลื่อนที่จากจุดที่มีศักย์ไฟฟ้า (ต่ำ) ไปยังจุดที่มีจุดที่มีศักย์ไฟฟ้า (สูง)
6. ทิศทางการเคลื่อนที่ของกระแสไฟฟ้าจะสัมพันธ์กับทิศทางการเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอนคือ (กระแสไฟฟ้า มีทิศการไหลสวนทางกับอิเล็กตรอน) โดยกระแสไฟฟ้าจะเคลื่อนจากจุดที่มีศักย์ไฟฟ้า (สูง) ไปยังจุดที่มีจุดที่มีศักย์ไฟฟ้า (ต่ำ) หรือเคลื่อนจากขั้วไฟฟ้า (บวก) ไปขั้วไฟฟ้า (ลบ)
7. กระแสไฟฟ้าแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ 1) ไฟฟ้ากระแสตรง 2) ไฟฟ้ากระแสสลับ

ก่อนเรียน

1. ก	6. ข
2. ก	7. ก
3. ค	8. ง
4. ข	9. ง
5. ค	10. ง

หลังเรียน

1. ค	6. ค
2. ค	7. ก
3. ก	8. ง
4. ข	9. ง
5. ข	10. ง

